

nijgh

Hout #2/03

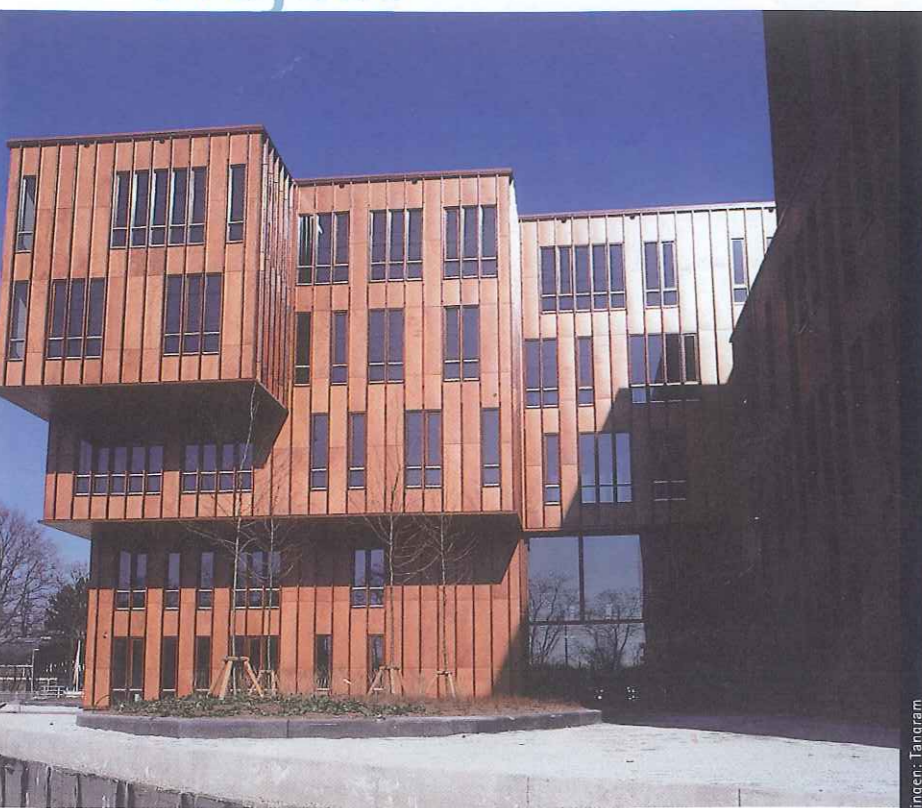
| maart 2003 | jaargang 4 |

in de Bouw

nijgh Hout in de Bouw verschijnt acht maal per jaar en is een uitgave van Nijgh Periodieken BV

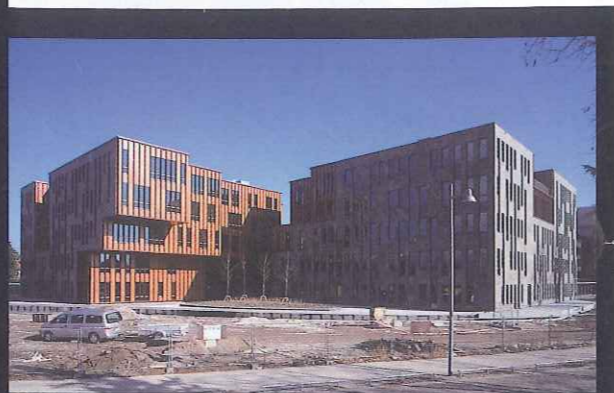

Project

[Via de uitstulpingen en overhangen in de gevels staan de twee panden weer met elkaar in verbinding.]

[Alle verdiepingen zijn verschillend met telkens andere overstekken.]

Foto's: Olaf Klijn/Tekeningen: Tangram

[Beide blokken zijn gebaseerd op een grid van 7,20 meter.]

Massale houtuitbarsting

Hilversums kantoor 'gedompeld' in dark red meranti

Aan de oostzijde van de voormalige atletiek- en renbaan in het Hilversumse Arenapark verrijzen tal van eigentijdse kantoren. Het Amsterdamse architectenbureau Tangram Architecten genoot de eer om hier twee gebouwen te ontwerpen op twee ongelijke percelen, met elk toch evenveel vierkante meters kantoorruimte. Het resultaat is welhaast een hommage aan dark red meranti en doet denken aan twee continenten die op drift zijn geraakt.

Deze oostelijke ontwikkelzone van het grootscheepse kantorengedrag Arena is opgezet volgens een orthogonale structuur met een lineair ontsluitingssysteem. Het plangebied ligt aan het eind van een hoofdweg die de bouwlocatie in twee kavels verdeelt, elk verschillend van omvang en vorm. Toch moesten er twee dezelfde gebouwen op komen.

Volgens architect Jan Grupstra van Tangram Architecten was de oorspronkelijke gedachte hier drie gebouwen te realiseren. Daarna veranderde het plan in twee omvangrijkere bouwwerken. "Kortom: een verdichting en een behoorlijke wijziging in het originele concept," concludeert Grupstra. Bovendien hadden de ontwerpers zich koste wat het kost te houden aan de hoofdweg van het bouwterrein, die gehandhaafd moest blijven.

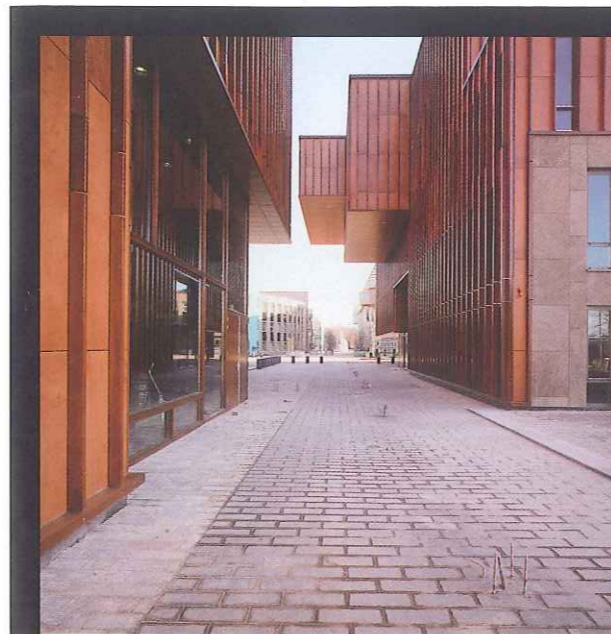
Zigzag-beweging De architectonische hoofdopzet bestaat uit twee volumina van vijf bouwlagen die als het ware uit elkaar zijn getrokken. Hierdoor is een smalle doorgang ontstaan in het verlengde van de hoofd-

as, die de twee gebouwen uit elkaar duwt. Via de uitstulpingen en overhangen in de gevels staan de twee panden weer met elkaar in verbinding. Door deze overhangen krijgen ze precies evenveel kantoorruimte, wat expliciet de vraag was van de opdrachtgevers in verband met de verhuurbaarheid.

"Voor ons lag de uitdaging weggelegd om twee even grote kantoorgebouwen op twee afwijkende oppervlakten te krijgen," zegt Grupstra. "We hadden uiteraard te maken met de 'stedenbouwkundige envelop' die de hoogte, afmetingen en dergelijke bepaalt. De opgave die wij ons hadden gesteld, was om niet alleen kantoorvertrekken te creëren, maar ook om een zone met een open ruimte tussen de gebouwen vorm te geven, die de natuurlijke en fysieke relatie met buiten benadrukt."

Louter met een zigzaggende beweging tussen de gebouwen kan het vereiste aantal vierkante meters worden gehaald. "De stedelijke ruimte bleek in de oorspronkelijke opgave al sterk gevuld, namelijk drie panden van 2.500 vierkante meter. De opgave was nu om een kwart meer volume op dezelfde plek te

[Doorgang met overhangende bouwmassa's.]

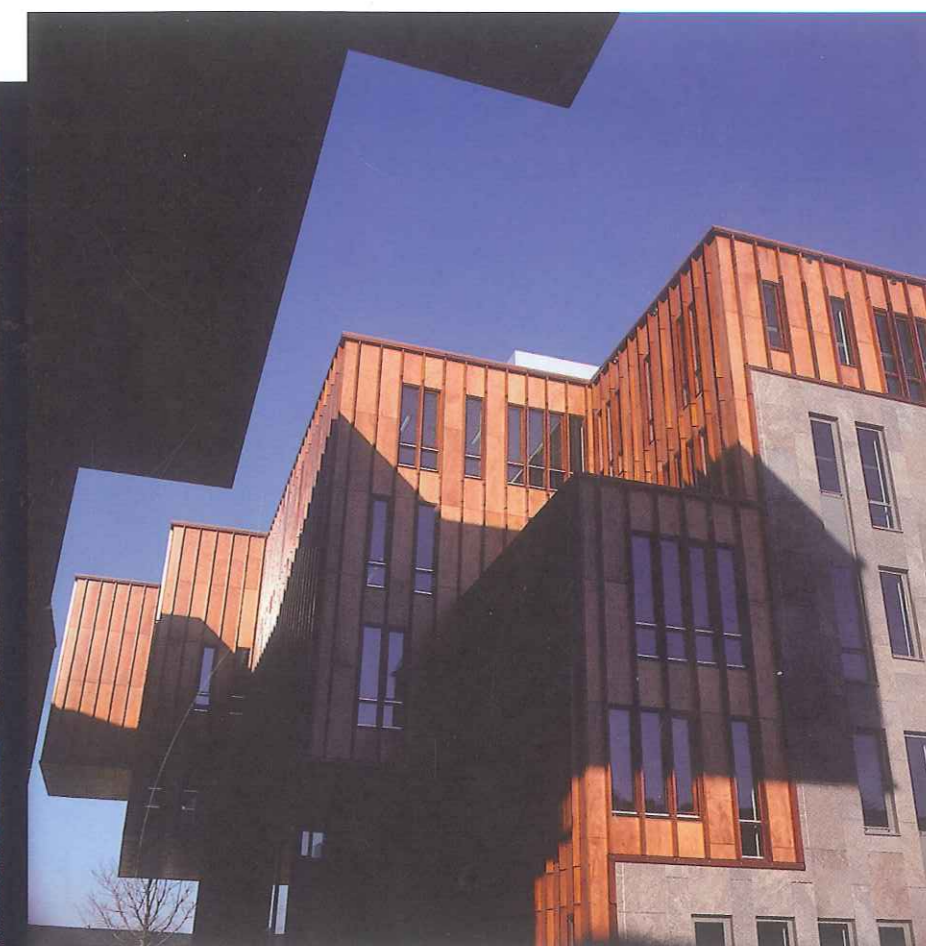

[Strakke en harde Muschelkalk natuursteen laat zich goed combineren met merantihouten Prodema-beplating.]

krijgen, met een open ruimte-bebouwd volumeverhouding in de juiste balans," aldus de architect. "De ruimte rondom de gebouwen bepaalt de sfeer van deze bouwwerken evenzeer als de vorm."

Matrixstructuur Het kantorencomplex moest een veelzijdigheid kunnen aanbieden op plaatsen met een eigen identiteit en kwaliteit. De ruimte diende een bepaalde continuïteit uit te stralen. "Een opzet die tegemoet komt aan zowel de programmatische als de stedenbouwkundige eisen, hebben we gebaseerd op een driedimensionaal grid," verklaart Grupstra. "De 'bouwsteen' is een kwadrant van 7,20 meter (ongeveer 52 m²) bij 3,40 meter hoog en gekoppeld langs drie assen: een X-, Y- en Z-as. Dit vormt de basis van een matrixstructuur waarin verschillende kantoorvarianten mogelijk zijn." De structuur, gelegd in de orthogonaal van het Arenaplan, kan met deze kleinschalige eenheid heel geschikt inspelen op de grilligheid van de locatie. Het geraffineerd aan elkaar koppelen van drie richtingen laat een beeld ontstaan waarbij ruimte en materie volledig in elkaar opgaan. Volgens Grupstra geeft dit de gewenste continuïteit van een stedelijke ruimte die is bereikt bij dit forse bouwvolume.

Vuurspuwende berg Jan Grupstra geeft aan dat het lijkt alsof de twee gebouwen driedimensionaal uit elkaar zijn getrokken. De kleinste

[De twee bouwblokken lijken wreed uit elkaar te zijn getrokken.]

ruimte kreeg een royale overstek van 10,80 meter mee. Alle verdiepingen zijn verschillend met telkens andere overstekken. De kantoorvertrekken en de ruimte op de gang zijn vrij indeelbaar, wat voordelen heeft voor de verhuurbaarheid. "We hebben een complementaire vorm gevonden, waarmee de buitenkanten van de twee gebouwen hier en daar aan elkaar lijken te zitten. Het ziet eruit alsof de twee panden met geweld uit elkaar zijn gescheurd en de beide helften zijn verschoven. Alsof het twee continenten zijn die op drift zijn geraakt."

Hierdoor ontstaat volgens hem een tussenruimte die een heel bijzondere kwaliteit heeft gekregen: "Want je vraagt je af of je nu buiten of binnen bent. Dat concept hebben we versterkt door het houten materiaal dat in het interieur is toegepast, ook exterieur te verwerken langs de 'wondzijde' van beide gebouwen. Het hout dat binnen is gebruikt, vloeit uit naar buiten. Als een uitbarsting van een vuurspuwende berg," legt Grupstra metaforisch uit.

Wisselwerking Het buitengevoel dat een binnengevoel geeft, wordt nog eens benadrukt door de verdraaiing van de U-vormige etages ten opzichte van elkaar, die voor elk kantorengedrag geldt. De eerste twee verdiepingen zijn in dezelfde richting op elkaar gestapeld, de twee volgende etages zijn beide een kwartslag gedraaid. Dit levert een atriumruimte op met verschillende, elkaar afwisselende openingen naar buiten toe. "Hierdoor ontstaat een heel interessante wisselwerking met de omgeving als je in het atrium de hoofdtrap oploopt," illustreert de Tangram-architect.

De atria openen zich telkens naar één zijde. Op de benedenverdieping staan de openingen naar elkaar toe. Ter hoogte van de laag waar de tweede verdieping ligt, opent het atrium in het zuidgebouw zich naar buiten. In het noordpand is dat ook het geval, maar daar is de opening twee traveeën breed en één hoog. Tussen de gebouwdelen ligt een houten brug om de rondloop over de U-vormige verdieping te realiseren.

[De U-vormige verdiepingen zijn telkens een kwartslag gedraaid ten opzichte van de daaronder gelegen bebouwing.]

Subtiel reliëf De binnenkant van de atria en de binnenzijden van de 'scheuring' zijn bekleed met hout, met als doel de ruimte tussen de twee gebouwen een vergelijkbare zachte, vriendelijke sfeer te geven als in de atria. De buitenwanden van de kantoren zijn voorzien van een strakke en harde Muschelkalk natuursteen. "We kozen voor deze steensoort omdat hij ook in ongepolijste toepassing mooie verschillende kleurnuances heeft, wat een warme combinatie vormt met het hout," aldus Grupstra, die in géén geval een glimmend gebouw wilde.

De met meranti gefineerde Prodema gevelplaten zijn op een vlakke achterconstructie gemonteerd. Dark red merantihouten voorzetstijlen accentueren de verticale ritmiek van de houten gevelplaten. "Hiermee krijgt de gevel een subtiel reliëf," vindt Jan Grupstra. "De kaders steken iets naar buiten ten opzichte van de stenen, wat een gelaagdheid met zich meebrengt die het gebouw plastisch maakt."

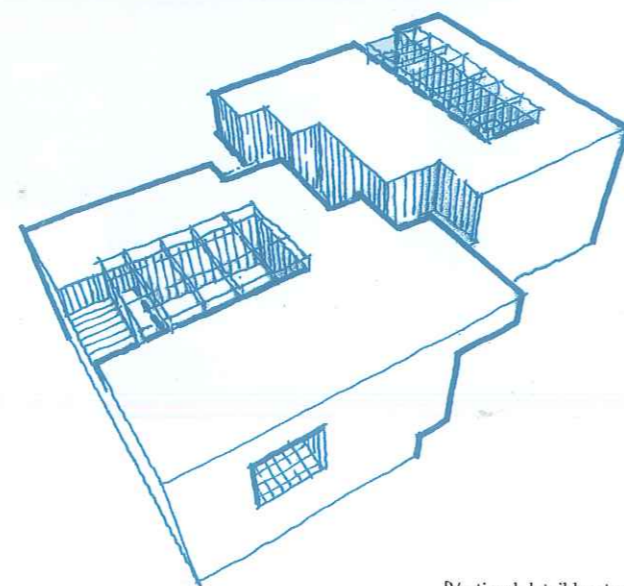
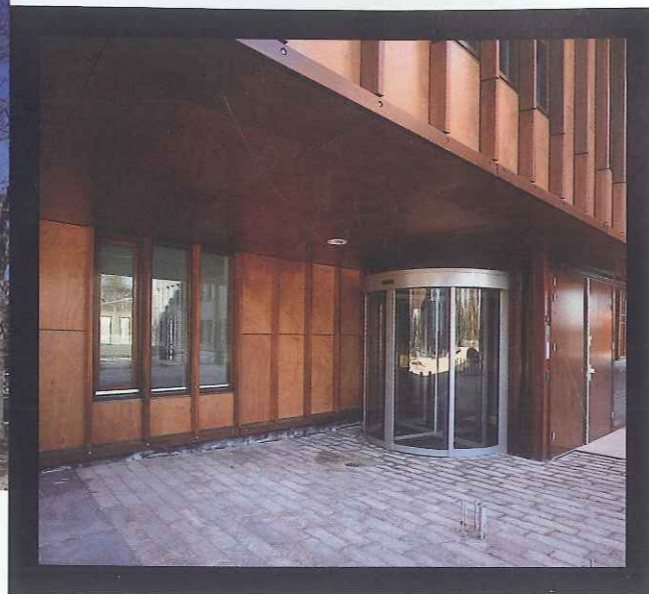
De houten kaders en kozijnen bestaan eveneens uit dark red meranti. Daarentegen zijn de houten trap en de houten vloeren van de bruggen en overlopen van iroko, evenals alle relingen binnenin het gebouw.

Kokosnoot De keuze voor natuursteen gecombineerd met hout heeft te maken met de sfeer die de gebouwen uitstralen. "We wijzen wel eens op een kokosnoot vanwege zijn ruwe, ruige buitenkant en een zachte, vriendelijke kern," lacht de architect.

Houten toepassingen aan de buitengevel zijn niet gebruikelijk bij kantoorcomplexen. Hoge onderhoudskosten weerhouden menig opdrachtgever ervan dit materiaal te gebruiken. "In dit geval wisten we echter de opdrachtgevers ervan te overtuigen dat deze houten/HPL platen absoluut onderhoudsarm zijn. Wij zijn duidelijk voorstander van Prodema, een product dat weliswaar lange tijd een slechte naam had omdat het sterk zou verkleuren en delamineren. Voor dit project gingen de opdrachtgevers, Delta Lloyd Vastgoed en Phoenix Projectontwikkeling, tot het uiterste om de juiste garanties te krijgen. Dus dat zit wel goed," zegt Grupstra op overtuigende toon.

Als enige nadeel noemt hij dat de platen elektrostatisch kunnen worden. "Daardoor trekken ze stof aan. Ze zijn weliswaar gemakkelijk te reinigen, maar je wilt natuurlijk niet dat de gevel snel vuil wordt. Hoewel de ramen regelmatig gelapt moeten worden, vergen de houten platen toch een extra schoonmaakbeurt." Volgens Grupstra staat het onderhoud echter niet in verhouding tot het schilderwerk dat bijvoorbeeld gelakt multiplex moet ondergaan.

[Merantihouten stijlen accentueren de verticale ritmiek van de houten gevelplaten. Ook de kozijnen zijn van meranti.]

[Verticaal detail houten voorzet('accent')stijlen.]

Projectgarantie Volgens Marius van Nieuwenhuizen, directievoerder/hoofdoprichter bij Delta Lloyd Vastgoed, zijn specifiek voor dit project goede afspraken gemaakt met de Prodema-fabrikant. "Het duurde even voordat we de projectgarantie in het juiste vat hadden gegoten," zegt Van Nieuwenhuizen. "Een kleine verkleuring houd je altijd, maar tegen het afbladeren en delamineren hebben we de houten platen goed ingedekt." Het onderhoud is volgens hem niet goedkoop. "Er zal per jaar circa € 30.000 mee gemoeid zijn. In de eerste plaats vanwege de jaarlijkse inspectie op het schilderwerk en het bijwerken van kale plekken en eventuele beschadigingen. Verder moeten alle liggende delen minimaal om het jaar worden behandeld. De voorzetstijlen vragen elke vier jaar opnieuw om een schilderbeurt." Deze accentstijlen zijn overigens gemakkelijk van de wand te verwijderen. De architect heeft de stijlen namelijk van een aluminium schuif voorzien, waarmee ze aan een haak tegen de gevelwand te schuiven zijn. De stijlen zijn allemaal even groot en dik, dus het maakt niet uit waar ze worden teruggehangen. Het onderhoud stond de opdrachtgevers niet in de weg om toch voor de

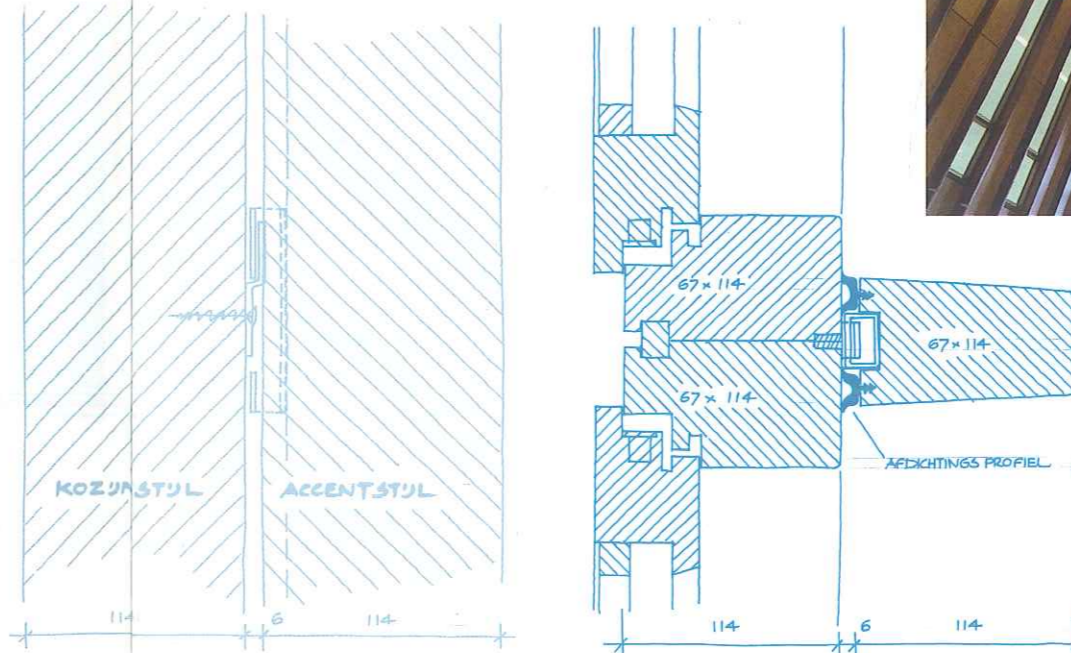

[Door ten opzichte van elkaar gedraaide U-vormige verdiepingen ontstaat er een dynamische atriumvorm.]

[Merantihouten platen kleden ook het interieur af. De traptreden en vloeren van de loopbruggen zijn van iroko.]

[Horizontaal detail.]

fraaie houten toepassingen te kiezen. Ook hadden de nieuwe eigenaars bij dit project een sterke voorkeur voor hout.

Oriëntatie Het atrium is doorgezet naar de kelder toe, in tegenstelling tot de meeste van dit soort binnenruimten. Beide gebouwen rusten op een grote parkeergarage, die buiten de contouren van de bouwwerken valt. "Niet zelden vormen parkeergarages de entrees naar het pand," merkt Jan Grupstra op. "Mensen zetten er hun auto neer en moeten via een achterdeurtje en betonnen trapje naar de hal lopen. Dat wilden wij hier heel nadrukkelijk voorkomen. Bij ons project begint het atrium al in de parkeergarage, wat een directe herkenning en oriëntatie teweegbrengt. De bezoeker proeft meteen de sfeer van het gebouw dankzij een houten trap naar boven en de lichtinval van het atrium. De gebouwen zijn dermate ten opzichte van elkaar verschoven dat de open kanten direct laten zien of je in het noord- of in het zuidgedeelte bent. Er is zelfs een vergadervek op deze verdieping." De oversteeken van de gevelwanden die tussen de twee gebouwen naar elkaar

toe reiken, zijn tamelijk breed en worden niet ondersteund door kolommen. "Dat zou een doorn in het oog zijn geweest van de architecten Bart Mispelblom Beyer en Charlotte ten Dijke," stelt Grupstra. De wand van de gevel is 5 cm dikker gemaakt dan de normale dikte van 20 cm. De gevelelementen zijn met lasplaten aan elkaar gemonteerd, zodat de betonnen gevelplaten een stevige balk vormen die de vloerdelen met spankabels strak spant. Zoals bij een viaduct. Onder de oversteeken wandelend, is de spanning te zien tussen de gebouwen die lijken alsof ze over elkaar heen hangen. In de oversteek binnen levert dat indrukwekkende ruimtelijke beelden op.

Werksfeer "We zijn buitengewoon te spreken over de prettige samenwerking met aannemer Wessels Zeist bij dit project," wil Grupstra nog kwijt. "De manier waarop de aannemer aanwijzingen opnam en uitvoerde, maakte de werksfeer bijzonder plezier. Het gebouw is precies geworden zoals we dat hebben voorgesteld."

Wessels Zeist had bijvoorbeeld berekend dat het handiger was om de betonnen elementen op de bouwplaats zelf te maken. "Aan prefab platen zit natuurlijk een bepaalde levertijd. Bij ons project had de aannemer echter de aanlevering zelf in handen en kon hij het tempo van de ruwbouw in de greep houden. Bovendien vergrootte hij de betrokkenheid van de bouwvakkers door ze de betonnen platen zelf te laten fabriceren. Want wat is er nou leuker dan zelf maken?," vraagt Grupstra retorisch.